

За більшовицькі кадри

Орган партбюро, ректорату, комітету ЛКСМУ, профкому та місцевому
Одеського Державного Університету ім. І. І. Мечнікова.

СУБОТА

21

лютого

1948 р.

№ 7 (210)

БЕЗПЛАТНО

ВИЩЕ РІВЕНЬ ІДЕЙНО-ПОЛІТИЧНОЇ РОБОТИ!

Днями бюро Одеського обкому КП(б)У прийняло рішення про стан ідейно-політичної роботи в нашому Університеті. В цьому рішенні сказано, що в роботі нашої партійної організації є ряд недоліків в ідейно-політичному вихованні студентів і професорсько-викладовського складу.

Партійна організація Університету недостатньо боролася за виконання рішень ЦК ВКП(б) та ЦК КП(б)У з питань ідейно-політичної і учбово-виховної роботи. В її роботі ще багато формалізму, відсутня творча ініціатива, не використовуються всі дійові форми ідейно-політичного виховання студентів. Професорсько-викладовський склад взагалі, а спеціальних, негуманітарних кафедр зокрема, недостатньо працює над підвищенням свого ідейного рівня, лишаючи поза увагою і питання політико-виховної роботи серед студентів. Не всі наукові співробітники Університету беруть активну участь у проведенні теоретичних конференцій, які з'являються одним із важливіших методів підвищення ідейно-політичного рівня. Небагато відбулось лекцій і консультацій з основних питань теорії марксизму-ленінізму, послаблено контроль за самостійним вивченням марксо-ленінської теорії.

Недостатньо проводилася боротьба з пережитками капіталізму і, особливо, з українським буржуазним націоналізмом, в наслідок чого на філологічному факультеті мало місце протаскування елементів буржуазно-націоналістичних поглядів. Так, викладач Дашченко використав трибуну відкритого засідання кафедри української літератури і взяв під захист націоналістичні помилки М. Рильського.

Бюро обласного комітету партії також відмітило ряд серйозних недоліків у постановці агітаційної і пропагандистської роботи серед студентів Університету. Як виявилось,

деякі студенти погано орієнтуються в питаннях поточної політики і міжнародного положення СРСР. Особливо погано стоїть справа на старших курсах всіх факультетів, які уже не вивчають соціально-економічних дисциплін, а самостійно не працюють над підвищенням ідейно-теоретичного рівня. Партійна ж організація випустила з поля своєї уваги саме роботу серед студентів старших курсів.

Партійна організація не приділяла також достатньої уваги і роботі комсомольської організації, зокрема роботі факультетських організацій, наприклад, роботі комсомольської організації найбільшого факультету — філологічного. Цим же в значній мірі можна пояснити і недостатню роботу студентських наукових гуртків, через які готуються кадри в аспірантуру.

Основний недолік в роботі партійної організації полягає в тому, що принципова більшовицька критика і самокритика не поставлена на належний рівень. Цим і тільки цим пояснюються всі недоліки в постановці ідейно-політичної роботи в Університеті.

Бюро обласного комітету КП(б)У накреслило ряд практичних заходів, щоб усунути ці хибі і вивести нашу партійну організацію в число зразкових організацій міста.

Партійні збори, що відбулись 17 лютого, визнали критику обкому КП(б)У цілком правильною і своєчасною. Всі виступаючі навели додаткові факти, які ілюстрували недоліки, відзначені в постанові. Збори пройшли досить критично і самокритично і на високому ідейному рівні. Вони показали, що наша партійна організація має всі можливості підняти ідейно-політичну роботу на високий рівень. Справа полягає лише в тому, щоб кожний комуніст усвідомив завдання, які стоять перед ним сьогодні. Все буде залежати від нашої роботи. Отже, за роботу, товариші!

Хай живе наша доблесна Радянська
Армія!
Слава геніальному полководцеві
Генералісимуму Радянського Союзу
Йосифу Віссаріоновичу Сталіну!

АРМІЯ РАДЯНСЬКОГО НАРОДУ

Генерал-лейтенант артилерії
Л. І. ДУЛЬЩИКОВ

23 лютого ц. р. весь радянський народ буде відзначати тридцятиріччя нашої рідної Радянської Армії. За цей час Радянська Армія пройшла славісний шлях.

28 січня 1918 року В. І. Ленін підписав декрет про організацію Робітничо-Селянської Червоної Армії. «У вогні війни, — говорив товариш Сталін, — організували тоді ми Червону Армію і перетворили нашу країну на воєнний табір».

Першими, з ким молодій Червоній Армії довелося стикнутись з зброєю в руках, були німецькі імперіалісти, які 18 лютого 1918 року віроломно вдерлися на територію Радянської Росії. 23 лютого Червона Армія розбила німецькі війська під Нарвою і Псковом. Цей день першої перемоги і став днем народження Червоної Армії.

Творцями Радянської Армії були великі вожді трудящих Ленін і Сталін. Вони створили армію дійсно народну, вірну захисницю країни Рад. Інтереси і ідеали нашого народу — це інтереси і ідеали нашої армії, вона безмежно віддана своєму народові.

В битвах громадянської війни Червона Армія розгромила об'єднані сили інтервентів 14 держав і внутрішню контрреволюцію. Вона відстояла честь і незалежність молодого Радянського Республіки, відстояла право народу нашої країни будувати своє життя так, як вчив великий Ленін.

У 1938—39 р.р. на Хасані і Халхін-Голі радянські війська відбили атаки японських милитаристів і примусили їх безславно тікати. У 1939—40 р.р. Червона Армія розгромила білофінських авантюристів і гарантувала безпеку колиці пролетарської революції — Ленінграду.

Але самим важким випробуванням, яке випало на долю нашої армії і нашого народу, був розбійницький напад багаточислених, озброєних до зубів полчищ фашистської Німеччини. Чотири роки (1941—1945) Радянська Армія билась з фашистськими ордами, і, не дивлячись на важкі умови, німецька воєнна машина була вщент розбита. Радянські війська підняли прапор Перемоги над Берліном. У битвах Великої Вітчизняної війни Радянська Армія увінчала себе безсмертною славою. Ця перемога, яка позбавила радянський народ від загрози поневолення і відкрила шлях до нового, небувалого розквіту радянської держави, з'являється самим яскравим, самим повноцінним і дійсно прекрасним підсумком життя і розвитку Радянської Армії під прапором Леніна, під проводом Сталіна.

Наш народ з почуттям великого задоволення усвідомлює, що у Вітчизняній війні Радянська Армія не тільки відстояла свободу і незалежність нашої Батьківщини, а й виконала велику визвольну місію по відношенню до поневолених народів Європи. Радянська Армія — армія-визволительниця. Вона користується великим авторитетом і любов'ю серед трудящих усього світу. Наш народ кров'ю своїх кращих синів і ціною великих жертв врятував від загибелі світову цивілізацію. В цьому — одна з величезних заслуг радянського народу перед усім людством.

Розгромивши ворога на Заході, Радянська Армія коротким інтенсивним ударом покінчила з сильною японською квантунською армією. Вогнище світової агресії на Сході було ліквідоване. Імперіалістична Японія була вимушена капітулювати.

Під мудрим керівництвом геніального полководця Генералісимума Й. В. Сталіна Радянська Армія завоювала повну перемогу над ворогами.

В результаті цієї перемоги Радянський Союз відстояв не тільки свою незалежність, але й дав можливість українському, білоруському і молдавському народам возз'єднати їх одвічні землі. Були звільнені від німецького ярма радянські Литва, Латвія і Естонія. На північному заході був відновлений наш кордон з Фінляндією і тим самим серйозно укріплені підступи до Ленінграда. На Сході Радянський Союз відвоював те, що було загублене царем, і тепер ліквідована чорна пляма ганьби — поразка російських військ у 1904 році.

Перемоги Радянської Армії — це перемоги радянського соціалістичного ладу, що встановлений в нашій країні завдяки мудрій політиці більшовицької партії і

керівництву товариша Сталіна. «Це наше щастя, — говорить тов. Молотов, — що у тяжкі роки війни Червону Армію і радянський народ вів уперед мудрий і випробуваний вождь Радянського Союзу — Великий Сталін».

Перемігши ворогів, Радянська Армія наочно довела всьому світові свою велику міць, перевагу своєї бойової майстерності і свій героїчний дух. Партія більшовиків виховала в радянських військах мужність, героїзм, відвагу, готовність виконати військову присягу, не дивлячись ні на що. Воїни Радянської Армії, керовані почуттям безмежної любові до своєї Батьківщини, своєю хоробрістю, самовідданістю і майстерністю дивували весь світ.

Не одиниці і десятки, а сотні тисяч і мільйони радянських патріотів своєю мужністю на фронтах і самовідданою працею в тилу під час війни вписали славі сторінки в історію нашої Батьківщини.

Одеський Державний Університет також вніс свій вклад в справу перемоги. У важких умовах війни він випустив із своїх стін понад 570 молодих досвідчених спеціалістів.

Зараз в нашому Університеті працюють і вчаться понад 620 учасників Великої Вітчизняної війни, з них 186 чол. мають поранення, 213 чол. мають високі урядові нагороди. Це — т.т. Забокрицький, аспірант, який нагороджений 5 орденами і 8 медалями; Смагленко, аспірант, майор запасу, нагороджений 4 орденами і 3 медалями; Щербина, студент, інвалід Вітчизняної війни, нагороджений 2 орденами і кількома медалями, і багато інших.

На фронтах війни загинули смертю хоробрих викладачі Університету кандидати наук т.т. Колесніков, Коренфельд, Грудський, Лісничий, Коноплев, Дитчук, Макаров, Окунь. Вони мужньо захищали Батьківщину від ненависного ворога.

Тепер колектив Університету, виконуючи післявоєнну п'ятирічку, в значній мірі сприяє зміцненню обороноспроможності нашої країни. В Університеті працюють гуртки по лінії оборонно-масової роботи та ін. Наше завдання — ще вище підняти оборонно-масову роботу, підвищити дисципліну учбового процесу в галузі військової і фізичної підготовки. Треба також неупинно працювати над підвищенням свого ідейно-політичного рівня.

***

Всесвітньо історичні перемоги Радянської Армії над німецько-фашистськими загарбниками і японськими імперіалістами — це не «чудо», не «випадковість», не просте військове щастя. Вони закономірні і знаходяться на міцному, непохитному фундаменті. Радянська Армія перемогла тому, що вона опиралася на велику дружбу народів СРСР і на непорушну спілку робітничого класу, колгоспного селянства і радянської інтелігенції. Вона опиралася на незламну морально-політичну єдність радянського суспільства. Сила і непереможність Радянської Армії в тому, що її вів і веде мудрий вождь і неперевершений полководець сучасності — великий Сталін. З ім'ям товариша Сталіна зв'язані всі перемоги і досягнення в житті радянського народу і нашої соціалістичної країни.

Одриміли бої Великої Вітчизняної війни. Зараз ми зустрічаємо славу 30-річчю Радянської Армії в умовах мирної праці, в умовах героїчного здійснення сталінського п'ятирічного плану відбудови і розвитку народного господарства СРСР. І на сторожі цієї мирної творчої праці радянського народу стоїть наша доблесна Радянська Армія, воїни якої з кожним днем все більше вдосконалюють свою військову майстерність.

Радянська Армія святкує свій 30-річний ювілей в розквіті своїх багатирських сил, тісно згуртована навкруги комуністичної партії і товариша Сталіна.

У єднанні з народом, під випробуванням керівництвом комуністичної партії, радянського уряду і великого вождя Генералісимума Радянського Союзу Й. В. Сталіна Радянська Армія була і буде грозою для наших ворогів.

Під прапором Леніна, під проводом Сталіна — вперед до нових успіхів Радянської Батьківщини, до повної перемоги комунізму в нашій країні!

До Університету

Бесіди про 30-річчя Радянської Армії

В зв'язку з наближенням славного ювілею нашої доблесної Радянської Армії, днями на всіх курсах усіх факультетів були проведені бесіди, присвячені 30-річчю Радянської Армії.

Особливо добре провели ці бесіди агітатори: викладач тов. Богуненко — на IV курсі географічного факультету, аспірант тов. Маркушевський — на II курсі філологічного факультету, студент тов. Югер — на III курсі хімічного факультету та ін.

Вони розказали про славісний бойовий шлях Радянської Армії і про всесвітньо-історичне значення її перемог.

Цікавий курс

На четвертому курсі географічного факультету з другого півріччя студенти почали вивчати новий цікавий курс «Економіка та політика капіталістичних країн».

Цей курс читає викладач тов. Макухін. Він в перших своїх лекціях акцентував увагу на актуальності матеріалу і викликав живий інтерес серед студентів. Лекції тов. Макухіна проходять з великим успіхом.

Новий склад місцевому

В січні ц. р. відбулася звітно-виборна конференція місцевому Університету.

Головою місцевому обраний доцент тов. Г. С. Томашпольський, заступником — тов. О. О. Титаренко. Головами комісії обрані: виробничо-масової комісії — доцент тов. Н. І. Букатеєвич, культурно-масової — т. Д. І. Ускач, дитячої — доцент тов. О. Є. Савчук, побутової — тов. О. Я. Микоцька, охорони праці — кандидат наук тов. Домбровський.

Комісії вже організували навколо себе актив і приступили до виконання своїх громадських обов'язків.

На заклик студентів біологічного факультету

Комсомольці і молодь біологічного факультету звернулися до всіх студентів Університету з закликом озеленити район нашого Університету. Цей патріотичний заклик був гаряче підтриманий.

На всіх факультетах організовані комсомольсько-молодіжні бригади по озеленінню. Для керівництва цією роботою при комітеті ЛКСМУ створено «штаб озеленіння» в кількості 5 чол. Головою його обрано студента тов. Волю.

Збори комсомольського активу

Днями відбулися збори комсомольського активу Університету. На них були підведені підсумки роботи комсомольської організації в першому семестрі, визначені серйозні недоліки в роботі факультетських організацій.

Найбільш істотним недоліком з'являється те, що робота комсомольської організації не була повністю підпорядкована основному завданню, поставленому перед Університетом — підготовці висококваліфікованих, відданих партії і Батьківщині спеціалістів. Передусім треба зупинитися на ідеологічній і політико-виховній роботі, яка провадилася загалом і мала ряд недоробок. Так, наприклад, на історичному, фізико-математичному і біологічному факультетах ще й досі комсомольські організації не провели теоретичної конференції на тему: „Моральне обличчя радянської людини в сучасній художній літературі“. На філологічному факультеті довго не могли організувати комсомольські збори з порядком дня: „Комсомольський квиток — символ честі і трудової доблесті комсомольця“.

Комсомольська організація Університету не виконала рішення партійного бюро про посилення політико-виховної роботи в студентських гуртожитках, цілком переключивши цю справу на факультетські організації і не контролюючи роботу агітаторів. Мало було приділено уваги з боку університетської комсомольської організації роботі комсомольських груп на факультетах. На це вказували товариші, які виступали на зборах. Вони підкреслили, що комітет ЛКСМУ мало вчив комсоргів груп досвіду практичної роботи.

Збори комсомольського активу приділили серйозну увагу роботі КСМ організації в галузі підвищення успішності і зміцнення дисципліни. На жаль, в рядах комсомольців є такі студенти, які не з'являються передовиками учоби і мають заборгованість. Це такі комсомольці як студентка I курсу біологічного факультету Боева, яка не склала 4 іспити і 1 залік, та ще й до того відзначається недисциплінованістю, студентки філологічного факультету Вербицька і Мозолевич, які мають по 3 нескладених предмети, студент IV курсу історичного факультету Лаут, який досі не склав іспиту з політекономії, та інші. Комсомольська організація повинна була вжити суворих заходів до тих, хто плямує високе звання члена ВЛКСМ. Однак вона цього не зробила.

Діловий і серйозний критиці на активі був підданий стан внутрішньої дисципліни.

Великим недоліком в роботі активу з'являється те, що не було приділено достатньої уваги рішенням бюро обкому КП(б)У. Про це сказав у своєму виступі секретар партбюро Університету тов. Фролов. Він різко критикував недоліки в роботі комсомольської організації і поставив завдання негайно їх ліквідувати, піднести рівень ідеологічної роботи так, як цього вимагають рішення XVI пленуму ЦК ВЛКСМ і постанови обкому КП(б)У.

АКТИВНО І САМОКРИТИЧНО

На партійних зборах філологічного факультету

12 лютого відбулися відкриті партійні збори філологічного факультету, на порядок денний яких була поставлена доповідь декана факультету професора М. В. Беляєва про підсумки роботи в першому семестрі і завдання на другий семестр.

У своїй доповіді професор Беляєв спинився в загальних рисах на основних недоліках в роботі факультету, як-то: недостатня явка студентів на іспити, ігнорування практичних занять студентами на курсах, випадки невиконання учбових планів деякими викладачами, тощо. Доповідач вказав також на те, що на факультеті слабо поставлена учбова дисципліна і ідейно-політична робота. Він відзначив погане відвідування занять студентами в перші дні 2-го семестру. Закінчуючи свою доповідь, декан поставив завдання перед факультетом: домогтися якнайшвидшого покращення учбового процесу і дисципліни на факультеті, підвищити ідеологічну і політико-виховну роботу, покращити самостійну роботу студентів над учбовим матеріалом і заздалегідь розгорнути підготовку до літньої екзаменаційної сесії.

Після доповіді розгорнулися жваві дебати. В них взяли участь біля 12 викладачів і студентів. В центрі уваги всіх виступів були питання піднесення ідейно-політичної і виховної роботи на факультеті, зміцнення трудової дисципліни, покращення наукової і навчальної роботи.

Доцент Б. О. Шайкевич у своєму виступі вказав на недисциплінованість студентів IV курсу російського відділу, які не відвідують політзанять і погано самостійно працюють над учбовим матеріалом. Його виступ мав гострий характер і націлював на підвищення ідеологічної роботи.

На це питання також звернула увагу у своєму виступі і студентка IV курсу тов. Кантур. Вона сказала, що основним недоліком ідейно-політичного виховання сту-

дентства є недостатній розмах агітаційної роботи на курсах і те, що цю роботу в основному доручено провадити студентам і дуже мало викладачам.

Цікавим був виступ студентки III курсу російського відділу комсомолки тов. Кижнер. Вона вказала на неприпустимо слабе керівництво ідейно-політичною роботою з боку партійної і комсомольської організації факультету, на те, що на факультеті дуже мало читається лекцій на політичні теми і рідко провадяться теоретичні конференції. Заслугує увагу ще й той факт, що на третьому курсі читається лише спецкурс з історії західноєвропейського театру, а спецкурсів з історії російського і українського театрів немає. А ці спецкурси ще більше цікавлять студентів, і вони бажали б їх прослухати.

Секретар парторганізації філологічного факультету тов. Забукрицький сказав про недоліки в роботі факультетської стінної преси і про недостатню роботу агітаторів у студентському гуртожитку.

Всі виступаючі товариші різко критикували у своїх виступах роботу деканату, а також партійної і комсомольської організації факультету, які на протязі семестру не розгорнули справжньої боротьби за покращення учоби і дисципліни, за піднесення ідейно-політичної і виховавчої роботи серед студентів.

Збори прийняли розгорнуте рішення, в якому накреслені заходи для поліпшення роботи на філологічному факультеті. Можна сказати, що партійні збори пройшли активно і на високому ідейному рівні, однак недоліком їх є те, що, не дивлячись на їх відкритий характер, на зборах було мало комсомольців і безпартійних студентів. Очевидно парторганізація факультету не потурбувалася, щоб зробити ці збори більш масовими.

Доцент А. Москаленко.

На лекції доцента Б. О. Шайкевича

Днями доцент Б. О. Шайкевич прочитав в Університеті лекцію на тему: „Про причини впливу російської літератури XIX в. на літературу Заходу“. Ця лекція викликала великий інтерес, на ній були присутні понад 150 студентів, аспірантів і викладачів.

Лектор поставив собі завдання говорити не про окремі факти впливу російських письменників на письменників Заходу, а про особливості російської літератури, які обумовили її ідейну і художню перевагу над західною літературою в розв'язанні ряду важливих соціальних і етичних проблем.

Б. О. Шайкевич детально охарактеризував історичні причини глибокого і послідовного гуманізму і демократичності російських письменників, тісний зв'язок російської літератури з народом, який став основою її величчя.

Розбираючи твори видатних представни-

ків західного реалізму — Дікенса, Бальзака, Флобера, Мопассана — і твори великих російських письменників — Гоголя, Тургенева, Чернишевського, Л. Толстого, Чехова — і порівнюючи їх, доповідач показав, як наявність буржуазної обмеженості, вимушена відокремленість західних реалістів від народної маси приводили їх до ідейних і художніх зривів, не дозволяли розв'язувати аналогічні питання з такою послідовністю, як це робили російські письменники. Тов. Шайкевич навів багато висловлень відомих критиків і письменників Заходу, які самі визнавали цю перевагу російської літератури. Саме те, що російська література XIX в. підіймалася на ідейну і художню височину, недосяжну для письменників Заходу, з'явилося причиною величезного авторитету і світової слави російських письменників, зробило їх вчителями кращих письменників Заходу.

В. Єфіменко.

Агітатори прийшли в гуртожиток

За рішенням партійного бюро Університету, для піднесення політико-виховної роботи в студентських гуртожитках виділені агітатори, які будуть провадити політбесіди по кімнатах кожної п'ятниці. Агітативні поповнено аспірантами, викладачами і професорами. Серед агітаторів — професор І. Д. Андросов, доценти Н. І. Букачевич, П. І. Збандуто, В. Є. Черняхівський та інші.

12 лютого о 6 годині вечора нові агітатори прийшли в гуртожиток на вул. Пастера № 29 до студентів у їхні кімнати. Вони провели цікаві бесіди про повідомлення Радянського Інформбюро. Перші зустрічі агітаторів із студентами в гуртожитку пройшли в теплій товариській обстановці. Студенти радо вітали своїх дорогих гостей.

ВОНИ ЗБЕРІГАЮТЬ ЧЕСТЬ СВОЇХ ШКІЛ

Цього року до нашого Університету вступило чимало студентів без іспитів — з атестатами відмінників. На відмінно вони продовжують вчитися і в вузі. На зимовій екзаменаційній сесії молоді студенти — відмінники середніх шкіл м. Одеси — виявили ґрунтовні знання, що свідчить про їх наполегливу і серйозну підготовку.

Серед відмінників, що зберігають честь своїх шкіл, можна назвати бувших учениць 3-ої жіночої школи Т. Савілову і Н. Москаленку (філологічний факультет), ученицю 70-ої школи Л. Гурську, ученицю 36-ої школи Є. Литвінову (хімічний факультет) та інших.

СПОРТ

ПЕРЕМОГА ГІМНАСТІВ

Команда гімнастів нашого Університету в складі т. т. Шпик (капітан команди), Калинин, Охроменко, Ставницін і Васильської успішно виступила в змаганнях на першості ДСТ „Наука“, які провадились в м. Ленінграді з 1 по 5 лютого.

Наші гімнасти зайняли перше місце в цих змаганнях, за що були нагороджені призом і дипломом.

НАШ ГУМОР

ХОЛОДНИЙ ОБІД

У студентській їдальні часто подають на стіл холодні обіди.

Прийшли в їдальню ми обідати

І сидимо. Години йдуть...

Та чудеса бувають в світі:

Дають обід нам... на льоду!

Ніхто з нас страви не одвідав,

Здається нам... (Та й час сказати!)

Не так холодним цим обідам,

Як заву „жару“ треба дати!

Студент С. Гаухман.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ — ОДНО З ВОГНИЩ РЕАКЦІЇ *)

Професор А. Г. ГОТАЛОВ

2. Шляхи розвитку американського університету

Без врахування історичного розвитку системи вищої освіти в США важко орієнтуватися у цьому продукті буржуазної культури, який виріс під впливом англійських зразків, але одержав своєрідний відбиток у природному і соціально-економічному житті західного континенту.

Американський університет молодше європейського на п'ять віків. Заснування перших європейських університетів (Болонського, Парижського і Оксфордського) відносяться до XII віку, а найстаріший коледж був заснований у Північній Америці в селищі Кембрідж, в колонії Массачусетс у 1636 році. Він одержав назву Харвард по імені свого жертвувача. Ця школа містилася в той час в маленькому будинку, де спільно жили на зразок європейських „колегій“ або „бурс“ зо два десятки студентів і декілька викладачів — пуританських священиків. У XVI і XVII в. в Харвардський коледж виконував єдине завдання: він готував служителів культу для пуританської секти. У ранню пору колоніального періоду політична організація колоній майже цілком співпадала з релігійною, а тому всі школи у Північній Америці, в тому числі і коледжі, мали тоді, за рідкими винятками, вузько сектантський характер.

Поряд з церковними, стали з'являтися і державні вищі учбові заклади, але вже тільки після війни за незалежність. Цю війну виграла північно-американська тор-

гова буржуазія в спілці з дрібними фермерами і дрібною міською буржуазією. Новий буржуазний економічний і соціальний лад висунув на перший план потребу у вищій освіті з іншими, більш практичними, а не вузько релігійними завданнями.

Перший американський державний університет був заснований у 1789 році. Томас Джефферсон, третій президент США (1800—1809), визначав університет як „установу, в якій кожна галузь знань, яка з'являється на сьогоднішній день корисною, повинна вивчатися на своєму вищому рівні“. Джефферсон був ідеологом буржуазної демократії на початку її розвитку. Саме йому було доручено написати текст „Декларації незалежності“, яку Карл Маркс назвав „першою декларацією прав людини“. Це був типовий представник епохи Просвіти, енциклопедичного освіченого людини. Заснований ним у Вірджинії університет мав світський характер.

Слідуючим етапом у розвитку американської вищої школи була громадянська війна 1861—1865 р. р., яка сприяла остаточній перемозі промислового капіталізму в США, його швидкому зростанню і посиленню концентрації капіталів. У зв'язку з змінливими умовами виник попит на вищу професійну освіту. По закону Мерілла (1862 р.) Конгрес виділив великі земельні фонди на заснування і утримання сільськогосподарських і промислових коледжів.

Під впливом цих обставин американська вища школа сильно змінила своє обличчя.

Цей процес в організаційному відношенні протікав так: навкруги перших коледжів, які з часом перетворювалися з богослівських шкіл в загальноосвітні, організувалися вищі учбові заклади різноманітних спеціальностей, причому перші коледжі стали для цих вузів підготовчою школою.

* * *

У 1947 році в США нараховувалося 1685 учбових закладів, претендуючих на звання вищих. Вони являють собою надзвичайно різноманітну картину. Є гігантські учбові комбінати, середні по розмірах, малі і карликові; багаті і бідні; віросповідуючі, що їх контролюють різні церкви і секти, і формально „нейтральні“ в релігійному відношенні; приватні, державні і муніципальні; чоловічі, жіночі і з змішаним складом студентів. У США нема загальних форм управління освітою, нема загальних організаційних форм, нема загальних умов прийому студентів у вузи, загальних учбових планів, загальних методів учбової роботи, екзаменаційних вимог тощо. Все це дуже різноманітно, хаотично. Навіть у межах одного штату панує різноманітність. В термінології також переважає анархія. Тільки в останній час спостерігається тенденція називати „університетом“ великий учбовий заклад, що складається з декількох коледжів і вищих спеціальних шкіл, а вуз менших розмірів іменувати „коледжем“. Але це тільки тенденція. Між назвами „університет“ і „коледж“ нема принципової різниці. Деякі великі учбові комбінати, як, наприклад, Харвардський і Мельський університети, ще недавно називалися коледжами, а в той же час у США є багато поганеньких, маленьких шкіл, які в рекламних цілях присвоюють собі гучну назву „університетів“, хоча їх програми, навіть

у кращому випадку, не йдуть далі середнього учбового закладу.

Під „коледжами“ в вузькому значенні, в США розуміють той загальноосвітній коледж, який по суті складає ядро сучасного університету. В деяких великих університетах є декілька таких коледжів.

Вищі спеціальні учбові заклади, що входять до складу університету (відповідно до наших факультетів) — медичні, юридичні, гуманітарні, точних наук, інженерні, педагогічні, комерційні, журналістські і т. д. носять у США назву „шкіл“ або „коледжів“. Багато таких спеціальних вищих шкіл або коледжів існує самостійно.

При всій різноманітності американських університетів їх можна звести до трьох основних груп. Першу, найбільшу групу, складають приватні університети, головна матеріальна база яких є вклади і завштані капітали. Друга група — державні університети і, нарешті, третя, маленька група — муніципальні університети. Найбільші приватні університети були засновані частково ще в колоніальний період (Харвардський, Принстонський, Пенсильванський, Колумбійський та ін.), частково в нові часи (Джона Хопкінса, Чикагський, Корнелія і Леланда Стенфорда). Державні університети з'являються продуктом, головним чином, другої половини XIX в. Найбільші з них — Мічиганський, Вірджинський, Іллінойський, Каліфорнійський і др. Муніципальних університетів тільки 9. Самий великий з них в Цинциннаті, заснований у 1870 р. Останні виникли в XX віці. Сфера впливу муніципальних університетів невелика.

(Продовження буде).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ.